

І.О.Данілова, студ. групи УТ-05, С.С.Макаренко, викл.
Кіровоградський національний технічний університет

Рівень безробіття в Україні та пріоритетні напрямки його зниження

Структурні зрушення, що відбуваються на сучасному етапі розвитку національної економіки, призводять до суттєвих негативних змін на ринку праці, зокрема, до достатньо значних обсягів і рівня безробіття економічно активного населення і, як наслідок, до неефективного використання робочої сили. При цьому розвиток підприємництва, малого і середнього бізнесу та інші ринкові перетворення не в змозі на належному рівні вирішити проблеми забезпечення ефективної зайнятості населення, створення нових робочих місць, підвищення якості життя населення тощо. Одним із негативних наслідків цих процесів є формування значного рівня вимушеної неповної зайнятості (“прихованого безробіття”), що перетворилося на характерну тенденцію сучасного ринку праці.

Через це актуальним є розробка і вдосконалення механізмів державного регулювання обсягів незайнятого населення та підвищення рівня використання робочої сили з урахуванням особливостей її розподілу та сучасної кон'юнктури ринку праці. Вищезазначені обставини й зумовили вибір теми дослідження, її мету, структуру та основні задачі.

Метою даної роботи є дослідження рівня безробіття за останній рік та пропонування пріоритетних напрямків державної політики, для вирішення проблеми безробіття на ринку праці в Україні.

Згідно офіційних статистичних даних, у першому кварталі 2009 р. в Україні було зареєстровано 20,3 млн. осіб економічно активного населення працездатного віку, при цьому 2,1 млн. з них були безробітними, тобто рівень безробіття за методологією Міжнародної організації праці (МОП) склав 10,3% . Рівень зареєстрованого безробіття в Україні становив всього 4,4%. Для порівняння, у січні-вересні 2008 р. рівень безробіття серед населення працездатного віку складав 6,5% або майже 1,4 млн. осіб. Таким чином, за півроку з початку активної фази фінансово-економічної кризи понад 700 тис. українців втратили роботу.

У липні 2009 р. ситуація на ринку праці, - з точки зору офіційної статистики, - покращилася. Так, кількість зареєстрованих безробітних зменшилася з 900,6 тис. осіб на 1 січня 2009 р. до 658,5 тис. осіб на 1 липня 2009 р., що дає можливість Міністерству праці і соціальної політики України рапортувати про зниження рівня безробіття на 26,9%.

Однак, реальна картина виглядає інакше: в Україні близько 3 млн. осіб. (близько 15% економічно активного населення працездатного віку) залишились без роботи, - якщо рахувати за кількістю тих, хто сплачує внески до соціальних фондів.

Слід зазначити, що значна частина українців працює за межами України. За оцінками експертів, у 2008 р. за кордоном працювало понад 3,5 млн. українців. При цьому легально працевлаштовані були не більш 2%.

Основні проблеми та загрози на ринку праці України:

– повсюдна корупція, високі економічні бар'єри та юридично складна процедура заснування і ведення власного бізнесу перешкоджають зменшенню безробіття шляхом

самозайнятості населення (Україна постійно знаходиться на одному з останніх місць у світі за складністю ведення бізнесу);

- існуюча податкова система не дає можливості більшості підприємств малого і середнього бізнесу офіційно працевлаштувати своїх співробітників, що часто приводить до порушення соціальних та конституційних прав українських громадян;

- відсутність розвинутої інфраструктури на селі та нерозвиненість місцевих переробних підприємств породжують хронічне сільське безробіття;

- проблема молодіжного безробіття. Молодь без досвіду роботи зазнає найбільших труднощів з пошуком роботи, особливо з офіційним працевлаштуванням. Показники безробіття у віковій групі від 15 до 24 років традиційно найбільш високі – 13,3% у 2008 р., у віковій групі від 25 до 29 років – 7% у 2008 р.;

- проблема безробіття серед людей старшого віку. Після 40 років складність пошуку роботи збільшується в рази, особливо якщо мова йде про працевлаштування з офіційною зарплатою для одержання гідної пенсії;

- проблема соціальної незахищеності працівників, які зайняті неофіційно або працевлаштовані на мінімальну ставку, одержуючи доплату готівкою. У кращому випадку працівники можуть розраховувати на працевлаштування за схемою: «ТОВ – приватний підприємець (ПП)», за якою підприємство мінімізує податкові відрахування до рівня єдиного податку з ПП;

- проблема захисту прав та соціальних гарантій понад 3,5 млн. українців, які нелегально працюють за кордоном;

- структурна проблема у сфері пропозиції робочої сили. В Україні в результаті прорахунків у сфері профорієнтації і планування продуктивних сил виник надлишок фахівців з гуманітарною освітою на фоні нестачі фахівців з технічною освітою. Ця проблема загострюється через те, що фахівці технічного профілю активно емігрують до країн, де їх знання більш спожиті ринком і краще сплачуються.

Тому, доцільним і необхідним буде запропонувати пріоритетні напрямки державної політики, для вирішення проблеми безробіття на ринку праці в Україні. Вони є наступними:

- підвищення шансів щодо працевлаштування громадян зі старших вікових груп. Даний напрямок може включати програми перепідготовки і підвищення кваліфікації для безробітних із застарілими навичками; заходи, які б стимулювали роботодавців вкладати інвестиції в навчання співробітників за місцем роботи; більш інтенсивна допомога в пошуках роботи для безробітних і заходи для роботодавців для стимулювання наймання працівників зі старшої вікової групи (наприклад, субсидії на працевлаштування, податкові пільги, часткове відшкодування витрат, пов'язаних з оплатою по лікарняних листах і т.п.);

- відповідність освітніх програм у сфері професійної підготовки і перепідготовки потребам ринку праці. Політика у сфері освіти повинна надавати особливого значення підготовці конкурентоздатних фахівців необхідних професій за універсальними програмами навчання для того, щоб збільшити можливості плавного переходу з навчання на роботу. Ризик повної витрати вкладених ресурсів можна було б мінімізувати шляхом досягнення угод з роботодавцями, які б обіцяли наймати згодом студентів або учасників програм профнавчання;

- стимулювання створення нових робочих місць і відкриття нових компаній на проблемних територіях за допомогою пільгових кредитів і податкових пільг, навчання керівних кадрів і консультування з питань ведення бізнесу, субсидій на дослідження і розробки, надання доступу до нових технологій, субсидій на підвищення кваліфікації або перепідготовку постійних працівників, які можуть першими втратити свою роботу; підтримки в пошуках клієнтів та організації збуту і т.п.;

– боротьба з сільським хронічним безробіттям. Наприклад, використання сучасних комунікаційних технологій мало б мінімізувати часові втрати, пов'язані з листуванням між місцевими центрами зайнятості та безробітними, які мешкають у віддалених населених пунктах;

– підсилення контролю за процесом пошуку роботи зареєстрованими безробітними і застосування заходів до тих з них, хто одержує дохід від нерегулярних заробітків. Такі міри можуть приймати форму позбавлення права на допомогу з безробіття та участь у будь-якій програмі сприяння зайнятості, що надається й сплачується державою, а також повне зняття з обліку зареєстрованих безробітних;

– забезпечення пріоритетності превентивних заходів щодо обмеження тривалого безробіття перед заходами, спрямованими безпосередньо на боротьбу з нею (реінтеграційними), та узгодження пріоритетів політики зайнятості з пріоритетами макроекономічної, інвестиційної, структурної, промислової, регіональної, освітньої і соціальної політики України.

Отже, при впровадженні вище зазначених пріоритетних напрямків державної політики, проблеми безробіття на ринку праці в Україні будуть вирішеними.

Список літератури

1. Дроздов О. Соціально-економічні наслідки безробіття в Україні та шляхи його подолання / НАН України; Рада по вивченню продуктивних сил України – К.:1999. – 28с.
2. Петрова І. Методологічні проблеми узгодження робочих місць і робочої сили // Економіка України, №7, 2000.
3. Закон України «Про зайнятість населення» / Верховна Рада України. К.: Парлам. видавн., 1999.
4. <http://www.ukrstat.gov.ua>

Одержано 21.12.09